

แก้ปัญหาในการดําเนินชีวิตของคนในสังคมภูมิปัญญาอาจเกิดจากประสบการณ์ของกลุ่มชน ในชุมชนจากภายนอกชุมชนและ / หรือผลิตใหม่หรือผลิตขึ้นมาก็ได้ ๒) ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) สารานุกรมไทยสําหรับเยาวชนให้ความหมายของภูมิปัญญาชาวบ้านว่าเป็นความรู้ของชาวบ้านที่สร้างขึ้นจากประสบการณ์และความเฉลียวฉลาดของแต่ละ คนซึ่งได้เรียนรู้จากพ่อแม่ปู่ย่าตายายถ่ายทอดพี่น้องและผู้ที่มีความรู้ในชุมชนความรู้เหล่านี้เกี่ยวข้องกับการดําเนินชีวิต เป็นแนวทางหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวความสัมพันธ์กับผู้ ล่วงลับไปแล้วกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และกับธรรมชาติ ความรู้สึกสับสนวุ่นวาย แต่บรรพบุรุษสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คน อีกคนหนึ่งระหว่างการสืบทอดมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตาม สภาพการณ์ทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม สรุปได้ว่าภูมิปัญญาชาวบ้านหมายถึงรากฐาน ความรู้ของชาวบ้านที่สร้างขึ้นจากประสบการณ์ และความรู้รวมกันได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษและที่ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับ สภาพการณ์ทางสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อน าม่าใช้ประโยชน์ในการดําเนินชีวิตได้อย่าง เหมาะสม ๓) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๖ ได้ให้ความหมายของค าวาภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้โดยแยกให้ความหมายของค าวาภูมิปัญญาว่าหมายถึงพื้นความรู้ ความสามารถและค าวาท้องถิ่นว่่าหมายถึงท้องถิ่นที่ใดท้องถิ่นใดที่หนึ่งโดยเฉพาะดังนั้นค าวาภูมิปัญญาท้องถิ่นจึง หมายถึงพื้นความรู้ความสามารถของท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง สำนกคุณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้กล่าวไว้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจาก ประสบการณ์ของชีวิต สังคมและในสภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันและถ่ายทอดสืบทอดกันมาเป็นวัฒนธรรม การดําเนินงานด้านวัฒนธรรมจึงต้องใช้ปัญญาค้นหาสิ่งที่มีอยู่แล้วฟื้นฟูประยุคต์เสริมสร้างสิ่งใหม่บนรากฐาน สิ่งเก่าที่ค้นพบนั้นนักฟื้นฟูประยุคต์และนักประดิษฐ์คิดค้นทางวัฒนธรรมพื้นบ้านเหล่านี้มีชื่อเรียกในเวลา ต่อมาว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” หรือ “ผู้รู้ชาวบ้านและสติปัญญาที่น าม่าใช้ในการสร้างสรรค์นี้เรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” หรือ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณยพัฒนาหลักสูตรกรบวชวิชาการกล่าวว่่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านคือความรู้ ที่เกิดจากประสบการณ์ของเราผ่านกระบวนการศึกษาสังเกตคิดวิเคราะห์ของค าวาปัญญาและตลพลลิก บ่าเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่องความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่อยู่ทั่วไปในสังคมชุมชน และในตัวของผู้รู้เองหากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษาและน าม่าใช้ก็จะเป็นที่รู้จักเกิดการยอมรับถ่ายทอดและ พัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้ สรุปได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงองค์ความรู้ที่เกิดจากการสังเกตสมความรู้อและประสบการณ์ของคนในชุมชนหรือท้องถิ่นที่มีการถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนเป็นวิถีชีวิตมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและมีค าวาหมายเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นที่น าม่าใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของคนในท้องถิ่น